

Sagåsen

*

Referanse:

Olberg S. 2018. Naturverdier for lokalitet Sagåsen, registrert i forbindelse med prosjekt Statskog2017. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=6222>)

Referansedata

Fylke: Østfold
Kommune: Sarpsborg
H.o.h.: 26-110moh
Areal: 105 daa

Prosjektilhørighet: Statskog2017
Inventør: STO
Vegetasjonsone: boreonemoral 100% (210 daa)
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Undersøkt skogområde ligger rundt Sagåsen, og omfatter et lite areal som inkluderer Sagåsen, Folungåsen og Rambergdalen ned til Rambergbukta, beliggende på nordsiden av Minge vannet, nord i Sarpsborg kommune. Terrenget er i hovedsak bratt, med bergvegger, en liten bekkekløft, slake og bratte lisider og noen flater og småkuperte kollepartier. Berggrunnen består av glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og/eller amfibolitt med tynn hav/strandavsetning og ellers bart fjell.

Vegetasjonen er variert, fra fattig og tørr impediment med furu, til frodig vegetasjon langs bekk i kløft. Kollepartiet på Sagåsen og Folungåsen har bærlyngskog og røsslyng-blokkebærfuruskog på impediment, med litt berg i dagen. Blåbærskog i overgang mot moserike og stedvis småbregnerike partier finnes i lisdene øvre og midtre deler, samt på enkelte flate partier. Granskogen har her innslag av boreale løvtrær. Nederst i Rambergdalen er det innslag av høystaude- og lavurtvegetasjon, med noen små partier med grår-heggeskog og muligens noe or-askeskog nærmest bekken. Gran er ofte dominerende treslag også her, med unntak av tett ved bekken og i deler av den østvendte lisdene helt sør i området.

Skogen er en del påvirket i tidligere tider, men nyere inngrep forekommer i liten grad. Tett granplantefelt i hk 3 dekker randsonen i nord, nedenfor bergveggen opp mot Sagåsen. Skogen er middels gammel og noe ensaldret på Sagåsen og Folungåsen, hvor furu i stor grad er dominerende treslag, men med innslag av boreale løvtrær, gran og litt eik. Få dødvedelementer ble observert i furuskogen. I skaret mellom de to åsene, samt i deler av Rambergdalens ikke fullt så bratte lisider, er det eldre til gammel granskog som befinner seg i sammebruddsfase, med mye ferske-middlere nedbrutte læger og enkelte gadd. Lengre opp i lisdene er grana gjerne litt yngre, og dødvedmengden avtar betydelig. Stedvis er det her også en del innslag av løvtrær, men gran er fortsatt dominerende. Langs bekken i Rambergdalen er det mye løvtrær, og innslag av edelløvtrær som hassel, ask og alm finnes, men unge trær og busker er klart dominerende. Noen dødvedrester av edelløvtrær finnes sparsomt. Eldre løvtrær av osp, inkludert enkeltforekomster av grove læger, finnes i den østvendte lisdene, nær utløpet av bekken, samt i nedre del av lisdene mot Hagan øst for Folungåsen.

Foruten ask og alm ble ingen rødlistearter påvist, men det er et potensial for at enkelte rødlistede insekter, sopp, lav og moser kan forekomme i Sagåsen, spesielt innenfor kjerneområdet i Rambergdalen.

Sagåsen favner et lite skogområde hvor de viktigste kriteriene oppnår lave verdier. Høy verdi oppnås kun på vegetasjon- og topografivariasjon, samt at treslagsfordelingen er rimelig god. Stedvis høy dødvedmengde trekker også opp, men dødvedkontinuiteten er noe lav. Sagåsen har ingen rødlistede naturtyper, men oppfyller mangler i skogvernet knyttet til lavereliggende skog i borenemorale strøk (Framstad m.fl. 2017). Sagåsen vurderes samlet å oppnå lokal verdi (*), men grenser opp mot regional verdi (**).

Feltarbeid

Store deler av undersøkelsesområdet ble befart i løpet av en kort dag, og området ansees som godt nok kartlagt for å kunne gi en vurdering av vegetasjonen og eventuelle viktige naturtyper.

Tidspunkt og værets betydning

Tidspunktet på året var godt for de fleste artsgrupper og været var fint og ikke til hinder for kartleggingen.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er kartlagt i forbindelse med naturfaglige registreringer av areal med mulig verne kvaliteter på Statskog SF sin grunn i Østfold. En stor del av kartleggingene for verneområder på Statskog SF sin grunn ble gjennomført i perioden 2003-2011, registreringene i 2017 er en supplering av disse. Undersøkelsesområdet var på ca. 105 da.

Tidligere undersøkelser

Ingen naturtyper lokaliteter er avgrenset innenfor området. Arealet/eiendommen er tidligere kartlagt for nøkkelbiotoper i en tidlig fase (1997), og deler av kløften er utfigurert som en nøkkelbiotop (bekkekløft) (NIBIO 2017).

Beliggenhet

Sagåsen omfatter et lite areal som inkluderer Sagåsen, Folungåsen og Rambergdalen ned til Rambergbukta, beliggende på nordsiden av Minge vannet, nord i Sarpsborg kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av en canyon-aktig liten og kort bekkeløft med skogkledde lisider og bergvegger som åpner seg opp ned mot vannet, samt en tilliggende topp (Sagåsen og Folugåsen) med til dels bratte sider og/eller bergvegger på alle kanter. Området ligger mellom 25-105 moh.

Geologi

Berggrunnen består av glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og/eller amfibolitt med tynn hav/strandavsetning og ellers bart fjell (NGU 2017a, b).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vegetasjonssone: boreonemoral 100% (210 daa) .

Området ligger i boreonemoral vegetasjonssone og i svakt oseanisk vegetasjonseksjon.

Klima

De lokale variasjonene i klima innenfor området er stor grunnet svært variert topografi og eksponering, samt at arealet innehar fuktighetsgradienter fra sørvendt berg til bekk i dyp kløft.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Kollepartiet på Sagåsen og Folugåsen har bærlyngskog og røsslyng-blokkebærfuruskog på impediment, med litt berg i dagen. Furu er dominerende treslag, med innslag av gran, noe eik og borealt løv som bjørk og osp. Blåbærskog i overgang mot moserike og stedvis småbregnerike partier finnes i lisidene øvre og midtre deler, samt på enkelte flate partier og delvis i sørvest mot vei. Granskogen har her innslag av boreale løvtrær. Nederst i Rambergdalen er det innslag av høystaude- og lavurtvegetasjon, med noen små partier med gråor-heggeskog og muligens noe or-askeskog nærmest bekken. Gran er ofte dominerende treslag også her, med unntak av tett ved bekken og i deler av den østvendte lisen helt sør i området. I nord, nedenfor bergveggen mot Sagåsen, er det granplantefelt som dominerer.

Skogstruktur og påvirkning

Skogen er en del påvirket i tidligere tider, men nyere inngrep forekommer ikke i sentrale deler utover at noen få enkelttrær og stokker er sagt over for å forsøke å holde stien langs bekken åpen. Tett granplantefelt i hk 3 dekker randsonen i nord, nedenfor bergveggen opp mot Sagåsen. Skogen er middels gammel og noe ensaldret på Sagåsen og Folugåsen, hvor furu i stor grad er dominerende treslag, men med innslag av boreale løvtrær, gran og litt eik. Få dødvedelementer ble observert i furuskogen. I skaret mellom de to åsene, samt i deler av Rambergdalens ikke fullt så bratte lisider, er det eldre til gammel granskog som befinner seg i sammebruddsfase, med mye ferske-middlere nedbrutte læger og enkelte gadd. Gran på 60 cm i diameter i brysthøyde forekommer, men snittet er en del lavere. Lengre opp i lisidene er grana gjerne litt yngre, og dødvedmengden avtar betydelig. Stedvis er det her også en del innslag av løvtrær, men gran er fortsatt dominerende. Noen få spredte dødvedelementer av ulike treslag forekommer. Langs bekken i Rambergdalen er det mye løvtrær, og innslag av edelløvtrær som hassel, ask og alm finnes, men unge trær og busker er klart dominerende. Noen dødvedrester av edelløvtrær finnes sparsomt. Eldre løvtrær av osp, inkludert enkeltforekomster av grove læger, finnes i den østvendte lisen, nær utløpet av bekken, samt i nedre del av lisen mot Hagan øst for Folugåsen.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Sagåsen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Rambergdalen

Naturtype: Skogsbekkeløft - Lavlands-granbekkeløft på Østlandet
BMVERDI: B

Areal: 21daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i 2017 av Stefan Olberg, BioFokus i forbindelse med kartlegging av eiendommer på Statskog med tanke på frivillig vern.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i Rambergdalen ved Minge vannet, nord i Sarpsborg kommune, og inkluderer den lille kløften sør for Sagåsen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Blåbærskog i overgang mot moserike og stedvis småbregnerike partier finnes i lisidene øvre og midtre deler. Granskogen har her innslag av boreale løvtrær som bjørk og osp. Nederst i Rambergdalen er det innslag av høystaude- og lavurtvegetasjon, med noen små partier med gråor-heggeskog og muligens noe or-askeskog nærmest bekken. Gran er ofte dominerende treslag også her, med unntak av tett ved bekken og i deler av den østvendte lisen helt sør i området.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er en del påvirket i tidligere tider, men nyere inngrep forekommer ikke i sentrale deler utover at noen få enkelttrær og stokker er sagt over for å forsøke å holde stien langs bekken åpen. I deler av Rambergdalens ikke fullt så bratte lisider er det eldre til gammel granskog som befinner seg i sammenbruddsfase, med mye ferske-middlere nedbrutte læger og enkelte gadd. Gran på 60 cm i diameter i brysthøyde forekommer, men snittet er en del lavere. Lengre opp i lisidene er grana gjerne litt yngre, og dødvedmengden avtar betydelig. Stedvis er det her også en del innslag av løvtrær, men gran er fortsatt dominerende. Noen få spredte dødvedelementer av ulike treslag forekommer. Langs bekken i Rambergdalen er det mye løvtrær, og innslag av edelløvtrær som hassel, ask og alm finnes, men unge trær og busker er klart dominerende. Noen dødvedrester av edelløvtrær finnes sparsomt. Eldre løvtrær av

osp, inkludert enkeltforekomster av grove læger, finnes i den østvendte lisisiden, nær utløpet av bekken.

Artsmangfold: Foruten ask og alm ble ingen rødlistearter påvist, men det er et potensial for at enkelte rødlistede insekter, sopp, lav og moser kan forekomme på lokaliteten.

Fremmede arter: Ingen fremmede arter er registrert.

Del av helhetlig landskap: Ikke vurdert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi) grunnet en liten kløft med edelløvsskog, gammel gran og en del dødved, men med lav dødvedkontinuitet og et noe begrenset potensial for rødlistearter.

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene i området ivaretas og videreutvikles på best måte ved at lokaliteten overlates til fri utvikling uten inn-
grep.

Artsmangfold

Potensialet for rødlistearter og indikatorarter er størst i tilknytning til dødved av gran og de få dødvedelementene av edelløvtrær og osp som forekommer i Rambergdalen. Her er det også et visst potensial for rødlistede lav- og mosearter, både på bergvegger, steiner og eldre trær. Mangfoldet av moser og lav ble i liten grad undersøkt, og få interessante arter knyttet til dødved ble påvist. Det ble observert relativt lite hengelav i området, og kun et lite areal med gode forekomster av strylav og bleikskjegg ble observert på østsiden av skaret mellom Sagåsen og Folungåsen. Noen få vedlevende sopparter av en viss interesse (som svovelkjuke på selje) ble registrert. Det er et visst potensial for rødlistede insekter knyttet til fuktige miljøer og stedvis også for vedlevende insekter knyttet til mer varme og eksponerte lokaliteter, men potensialet er ikke stort grunnet lite soleksponert dødved av grove dimensjoner.

Foruten ask og alm ble ingen rødlistearter påvist, men det er et potensial for at enkelte rødlistede insekter, sopp, lav og moser kan forekomme i Sagåsen, spesielt innenfor kjerneområdet i Rambergdalen.

Ingen arter er registrert under feltarbeidet.

Avgrensning og arrondering

Området grenser i sør mot vann og i nord mot vei/kraftgate og sterkt påvirket natur. Øst-nordøst er det en del granplanteringer og noe blandingsskog nærmest området, og ellers mye furudominert skog på impediment videre østover. Heller ikke sørvestover er det muligheter for en utvidelse av arealet. Avgrensningen av området er ikke veldig god, og en større del av bekken i nord kunne ha vært inkludert, til tross for store inngrep her. Også arealet helt ned til vannet i sør, der bekken renner ut, burde vært inkludert.

Området er på litt over 100 daa, men noe under halve arealet ligger på impediment. Området oppnår derfor kun én stjerne på "størrelse".

Andre inngrep

En hytte ligger på Folungåsen og et par stier går igjennom området.

Vurdering og verdisetting

De største verdiene i Sagåsen er knyttet til eldre, frodig granskog stående i lisisider og langs fuktig bekk i Rambergdalen. Forekomst av litt rike og særlig frodige vegetasjonstyper finnes her, sammen med gode forekomster av død ved. Dødvedkontinuiteten er derimot antagelig lav og området er lite, noe som begrenser muligheten for å at interessante arter knyttet til granskog skal kunne forekomme her. Det er få naturverdier knyttet til furuskogen i dag, grunnet fravær av gammelskog og lite dødved. Det ser heller ikke ut til å være store verdier knyttet til de fragmentariske restene av edelløvsskog i bunn av Rambergdalen. Sagåsen favner et lite skogområde hvor de viktigste kriteriene oppnår lave verdier. Høy verdi oppnås kun på vegetasjon- og topografivariasjon, samt at treslagsfordelingen er rimelig god. Stedvis høy dødvedmengde trekker også opp, men dødvedkontinuiteten er lav. Sagåsen har ingen rødlistede naturtyper, men oppfyller mangler i skogvernet knyttet til lavereliggende skog i borenemorale strøk (Framstad m.fl. 2017). Sagåsen vurderes samlet å oppnå lokal verdi (*), men grenser opp mot regional verdi (**).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Sagåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bar-trær	Gamle løv-trær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Topo-grafisk-variasjon	Vegeta-sjons-variasjon	Rik-het	Arter	Stør-relse	Arron-dering	Samlet verdi
1 Rambergdalen	**	**	*	*	*	0	***	**	**	**	*	-	-	**
Samlet vurdering	**	**	*	*	*	0	**	***	***	**	*	*	**	*

Mangeloppfyllelse

Sagåsen vurderes å ha middels mangeloppfyllelse på fylkesvis ansvar på naturtype og på generelle mangler, og lav mangeloppfyllelse på restaureringsarealer og arts-
mangfold. Samlet vurderes Sagsåsen å ha en middels mangeloppfyllelse.

Vurdering av mangelloppfyllelse for ulike vernemålsetninger for lokalitet Sagåsen.

Naturtype - fylkesvis ansvar: Middels mangelloppfyllelse

Internasjonale ansvarstyper: Ingen mangelloppfyllelse

Restaureringsarealer: Lav mangelloppfyllelse

Artsmangfold: Lav mangelloppfyllelse

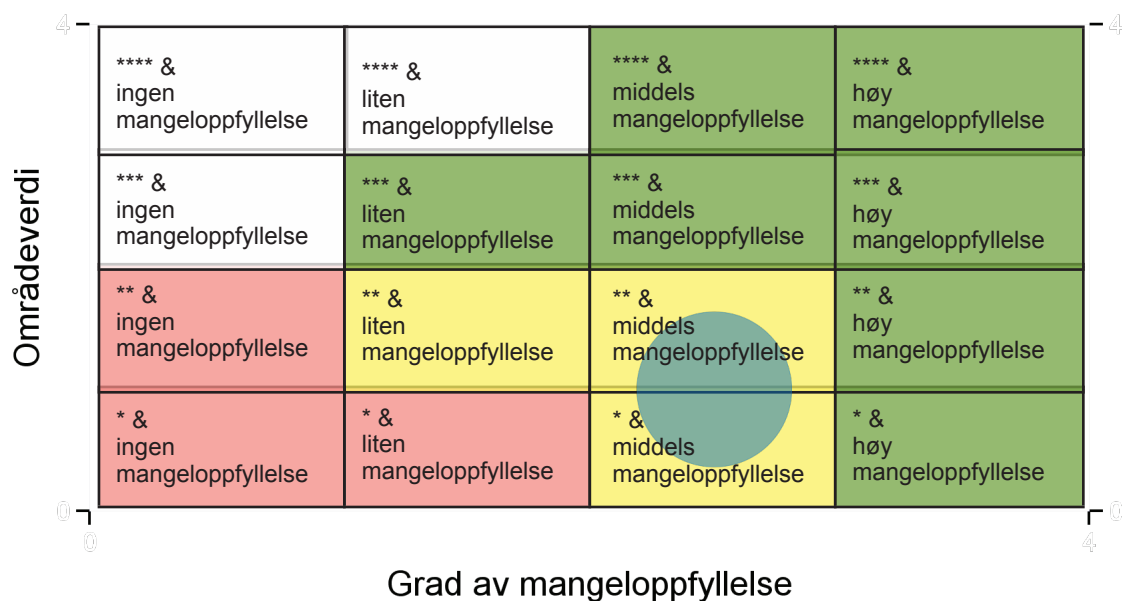
Generelle mangler (lavlandsskog, rik skog/høybonitetsskog og gammelskog): Middels mangelloppfyllelse

Generelle mangler i kombinasjon med naturtyper som skal prioriteres lavere: Lav mangelloppfyllelse

Storområder: Ingen mangelloppfyllelse

Totalvurdering mangelloppfyllelse: Middels mangelloppfyllelse

Figur: Blå sirkel angir området Sagåsen sin områdeverdi (loddrett akse) og grad av mangelloppfyllelse (vannrett akse). Fargene i figuren gir en indikasjon på om området bør vurderes for vern*.

* Områder som i dag har lav naturverdi (0 og *) kan potensielt ha egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet. Tilsvarende kan områder som har middels og høy naturverdi, ha få egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, fordi det allerede er vernet mange slike områder i en region. Forvaltningen bør derfor skjele til våre vurderinger av mangelloppfyllelse når det skal bestemmes om den bør vernes eller ikke. Figuren over er ment som en veiledende hjelp i dette arbeidet. Ligger den blå sirkelen helt eller delvis over grønne felter er det meget gode faglige grunner for vern av området. Ligger den blå sirkelen over gule felter bør området vurderes nøyer. Ligger den blå sirkelen over røde felter er det lavt faglig grunnlag for vernet. Hvite felter angir kombinasjoner som svært sjeldent eller aldri er realisert.

Referanser

Artskart 2017. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>

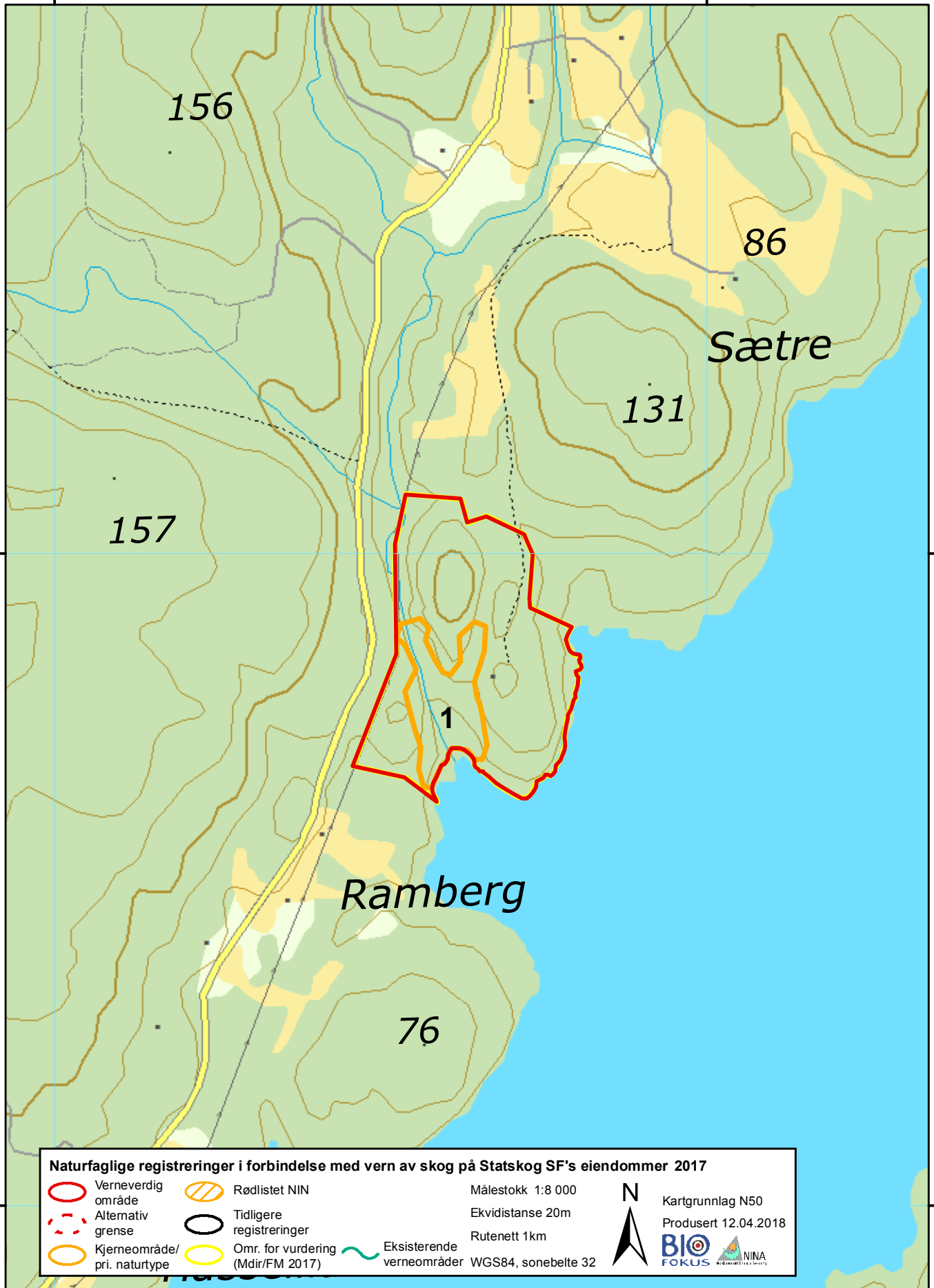
Framstad, E. (red.), Blindheim, T., Granhus, A., Nowell, M., Sverdrup-Thygeson, A. 2017. Evaluering av norsk skogvern i 2016. Dekning av mål for skogvernet og behov for supplerende vern. NINA Rapport 1352. 149 s.

Naturbase 2017. Miljødirektoratet, internett. <http://kart.naturbase.no/>

NIBIO 2017. Kilden. <http://kilden.nibio.no/>

Norges Geologiske Undersøkelse 2017. Berggrunnskart på nett, Norges Geologiske Undersøkelse. <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Norges Geologiske Undersøkelse 2017. Kart over løsmasser. Tilgjengelig fra: http://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/

Bilder fra området Sagåsen

Grandominans med mye dødved i nedre del av lisen opp mot Folungåsen Foto: Stefan Olberg

Grandominans med mye dødved i lisen opp mot skaret mellom Sagåsen og Folungåsen Foto: Stefan Olberg

Frodig vegetasjon i Rambergdalen Foto: Stefan Olberg

Øvre del av skrent på østsiden av Folungåsen Foto: Stefan Olberg